

SZOCIÁLIS ISMERETEK
EMELT SZINTŰ SZÓBELI VIZSGA
MINTAFELADATOK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

1. tétel**A feladat**

Mutassa be a társadalmi mobilitást és annak hatását a társadalom jellegére és működésére!

Információtartalom vázlata

- A társadalmi mobilitás fogalma
- A társadalmi mobilitás mozgatói
- A mai magyar társadalom mobilitásának jellemzői
- A társadalmi egyenlőtlenség és a társadalmi mobilitás összefüggései
- A mobilitás típusai
- A mobilitás társadalmi hatása
- Az országon belüli vándorlás jellemzői
- A migráció és annak hatása

Nincs szükség segédeszközre.

1. tétel

A feladat

Mutassa be a társadalmi mobilitást és annak hatását a társadalom jellegére és működésére!

Információtartalom vázlata

- A társadalmi mobilitás fogalma
- A társadalmi mobilitás mozgatói
- A mai magyar társadalom mobilitásának jellemzői
- A társadalmi egyenlőtlenség és a társadalmi mobilitás összefüggései
- A mobilitás típusai
- A mobilitás társadalmi hatása
- Az országon belüli vándorlás jellemzői
- A migráció és annak hatása

Az A feladat értékelése

A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján a tantárgyi bizottság tagjai értékelik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám „A”	
	maximális pontszám	elért pontszám
<p><i>A feladat megértése, a lényeg kiemelése</i> A vizsgázó feleletében a mobilitás, a migráció társadalmi hatásának vonatkozásait mutatja be, értelmezi és elemzi. A téma kifejtésében elsősorban a társadalmi mobilitás és a migráció fogalmának ismertetése és értelmezése során a jelenségek társadalomra gyakorolt hatását veszi számba.</p>	2	
<p><i>Szakmai fogalmak, tények, a szükséges jogszabályok ismerete</i> Ismerteti a szakmai fogalmakat, adekvát módon használja, és jelentésüket példákkal alátámasztja: - társadalmi mobilitás - intergenerációs - intragenerációs - házassági mobilitás - vertikális és horizontális mobilitás - strukturális és cirkuláris mobilitás - nyitott társadalom - zárt társadalom - vándorlás, migráció</p>	5	
<p><i>A problémamegoldás rendszerének adekvát értelmezése, alkalmazása</i> A vizsgázó rögzíti: - A társadalmi mobilitást nagyban befolyásolja a társadalmi rendszer jellege. - A társadalom nyitottsága kapcsolódik demokratikus mivoltához, ahol az egyén társadalmi pozícióját nem</p>	5	

<p>a születés határozza meg, az összes pozíció nyitott mindenki számára. Megállapítja a vizsgázó, hogy minél nyitottabb valamely társadalom, annál kisebb az eltérés a különböző rétegekből származók mobilitási esélyei, arányszámai közt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A társadalmi mobilitás értéke és értelme az, hogy a különböző foglalkozású, iskolázottságú, vagyoni helyzetű egyéneknek, gyermekeknek „korrigálja” a származási különbségeit. 		
<p><i>Összefüggések holisztikus értelmezése</i> A vizsgázó rámutat: A mobilitás és az esélyek egyenlőségének összefüggésre. A kutatások az egyenlőség-egyenlőtlenség probléma szempontjából is lényegesek. A témakörben a szociológiai kutatás 3 kérdés köré csoportosítható:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mobilitás társadalmi hatásai, - a mobilitás terén megnyilvánuló egyenlőtlenség mértéke, - a mobilitást meghatározó tényezők. <p>Bemutatja a külföldre irányuló migráció okait és alakulását.</p>	3	
<p><i>A szakmai értékek és az etikai szabályok szerinti problémaértelmezés és megoldáskeresés</i> Az előítéletmentes, toleráns hozzáállás, az emberi jogok és az emberi méltóság, szabadság tiszteletben tartása jellemezze a feleletet.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vizsgázó alapvetően a magyar társadalmi rétegek mozgásának bemutatására és jellemzésére koncentrálnak. - Kiemeli az iskola szerepét mint a mobilizáció egyik legfontosabb csatornáját. <p>Példákkal bizonyítja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolai pályafutásban ma is lényeges különbségek vannak, a hátrányok jelentősek az alsóbb társadalmi helyzetű családok gyermekinél. - A társadalmi mobilitás értéke és értelme az, hogy a különböző foglalkozású, iskolázottságú, vagyoni helyzetű egyéneknek, gyermekeknek „korrigálja” a származási különbségeit. - A nyitottság elősegíti a társadalmi integrációt, ahol nagy a rétegek közötti mozgás, kevésbé fejlődnek ki határozott különbségek, éles ellentétek. - A fejlettségbeli különbségek, regionális szóródás következményeit. - A mobilitási érzetnek két meghatározója van: az életkor és a jövedelem. Minél magasabb valakinek a jövedelme, annál inkább úgy érzi, hogy többre vitte a szüleinél. 	5	

<p><i>Szakmai nyelv alkalmazása, logikusan felépített szabatos előadásmód</i></p> <p>A vizsgázó használja előadásában a téma alapvető fogalmait, szakkifejezéseit.</p> <p>A szakmai fogalmakat jelentésüknek megfelelően alkalmazza.</p> <p>A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Egész mondatokban, szabatosan, folyamatosan fejti ki a gondolatait, ismerteti az ok-okozati összefüggéseket.</p> <p>A szakkifejezések helyes használata, a magyar nyelv szabályainak megfelelő szabatos stílus, az önálló, összefüggő előadásmód jellemzi.</p> <p>A tanuló megállapításai többszemponutúak, árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p>	5	
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	

1. tétel**B feladat**

Ismertesse a kríziseket, kialakulásukat, a krízisintervenciót!

Információtartalom vázlata

- A krízis fogalma
- A krízis kialakulása
- Fejlődési és akcidentális krízisek
- Társadalmi traumák, a társadalmi körülmények pszichikus hatásai
- A személyiség megküzdő képessége
- A krízis mint veszélyeztető tényező és mint fejlődési lehetőség
- A segítő feladata krízishelyzetben
- Krízisintervenció

Nincs szükség segédeszközre.

1. tétel

B feladat

Ismertesse a kríziseket, kialakulásukat, a krízisintervenciót!

Információtartalom vázlata

- A krízis fogalma
- A krízis kialakulása
- Fejlődési és akcidentális krízisek
- Társadalmi traumák, a társadalmi körülmények pszichikus hatásai
- A személyiség megküzdő képessége
- A krízis mint veszélyeztető tényező és mint fejlődési lehetőség
- A segítő feladata krízishelyzetben
- Krízisintervenció

A B feladat értékelése

A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján a tantárgyi bizottság tagjai értékelik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám „B”	
	maximális pontszám	elért pontszám
<p><i>A feladat megértése, a lényeg kiemelése</i></p> <p>A vizsgázó bemutatja a megterhelő eseményeket, az ezek hatására bekövetkező belső egyensúly megbomlását, a helyreállításra tett kísérleteket, erőfeszítéseket, a feszültségeket, a krízisállapot kialakulását, a beavatkozási lehetőségeket. Megérti és értelmezi a krízisek, a változások hatását.</p>	2	
<p><i>Szakmai fogalmak, tények, a szükséges jogszabályok ismerete</i></p> <p>A vizsgázó helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakmai fogalmakat: krízis, a fejlődési és az akcidentális krízis, krízismátrix, társadalmi krízis, társadalmi traumák, krízisintervenció.</p> <p>Értelmezi Caplan, Erikson és Jakobson kríziselméletét.</p> <p>Rögzíti, hogy a krízis hirtelen felbukkanó, váratlan, bizonytalan, fenyegető esemény, amelyben benne van a változtatás kényszerítő eleme is.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a krízisreakciókat, tüneteket, a krízis</p>	5	

<p>idődimenzióját.</p> <p>Rögzít legalább három társadalmi krízisformát.</p>		
<p><i>A problémamegoldás rendszerének adekvát értelmezése, alkalmazása</i></p> <p>Feltárja a krízisek kialakulásnak, a társadalmi körülmények pszichikus hatásának és a krízisintervenciónak az összefüggéseit.</p> <p>Ezzel összefüggésben megemlíti a krízist mint veszélyeztető tényezőt és mint fejlődési lehetőséget. Értelmezi a problémát és jelentőségét. Utal a krízisellátás helyzetére, lehetőségeire, a hozzáférési lehetőségekre, más szakemberekkel együttműködés fontosságára. A vizsgázó beépíti válaszába a krízisek prevencióját, az egyéneket, családokat, társadalmi csoportokat támogató lehetőségeket. Feltárja a krízisek jellemzőit, összefüggéseit és ellentmondásait, hatásait az egyénekre és a társadalmi csoportokra. Felméri a krízisek kimenetelét.</p> <p>Rávilágít az ön-destruktív magatartásformákra, az egyéni és a társadalmi krízisekre adott inadekvát megoldási módokra.</p> <p>A krízisintervenció minimális és maximális célja. Rögzíti a krízisek kétoldalúságát, a krízist mint lehetőséget, és a krízisellátás hiányosságait. Bemutatni a más szakemberekkel történő együttműködést.</p>	<p>5</p>	
<p><i>Összefüggések holisztikus értelmezése</i></p> <p>A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését. A felelet feltárja, hogy mely tényezők hatottak a krízisek kialakulására, melyek a személyiség megküzdő képességei, mik a segítő feladatai a krízishelyzetben. Melyek az egyén számára rendelkezésre álló lehetőségek.</p> <p>Rögzíti, hogy a kiváltó szituációra az egyénnek adott válasza a krízis, a viszonylagos egyensúlyállapot felbomlásaként értelmezi, célja az</p>	<p>3</p>	

<p>egyensúly helyreállításának folyamata.</p> <p>Kiemeli a személyiség felkészülését a változásokra, változás-válság megélésére.</p> <p>Ismerteti a krízisállapot kialakulásnak folyamatát.</p> <p>A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatok, a társadalmi traumák, a társadalmi körülmények pszichikus hatásai közötti összefüggések felismerésére.</p>		
<p><i>A szakmai értékek és az etikai szabályok szerinti problémaértelmezés és megoldáskeresés</i></p> <p>Az előítélet-mentes, toleráns hozzáállás, az emberi jogok és az emberi méltóság, szabadság tiszteletben tartása jellemezze a választ!</p> <p>Megfelelően értelmezi a krízist kiváltó tényező egyénenként eltérő pszichikus hatását, a segítő feladatát krízishelyzetben, krízisintervencióban.</p> <p>Rögzíti a mentálhigiénés ismeretszerzés és kultúra fejlesztését a prevenció érdekében.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak, több szempontúak, kiemeli a társadalmi szolidaritás fontosságát, megállapításai árnyaltak.</p>	5	
<p><i>Szakmai nyelv alkalmazása, logikusan felépített szabatos előadásmód</i></p> <p>A vizsgázó előadásában használja a téma alapvető fogalmait, szakkifejezéseit.</p> <p>A szakmai fogalmakat jelentésüknek megfelelően alkalmazza.</p> <p>A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Egész mondatokban, folyamatosan fejt ki gondolatait, szabatosan, ismerteti az ok-okozati összefüggéseket.</p> <p>A tartalom felépítése logikus, arányosan igazodik a téma kifejtéséhez.</p> <p>A feleletet a szakkifejezések helyes használata, a magyar nyelv szabályainak megfelelő szabatos stílus, az önálló, összefüggő előadásmód jellemzi.</p>	5	
<p>SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:</p>	<p>25 pont</p>	